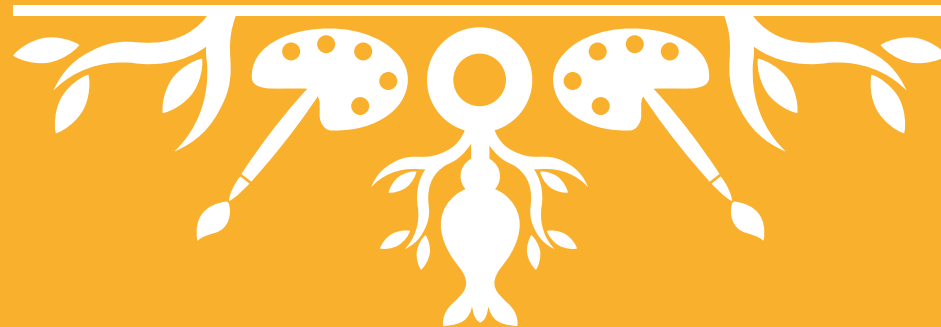

JAARVERSLAG 2018 BIJ SINGER THUIS

SINGER LAREN

museum | theater | beeldentuin | eten & drinken | bijeenkomsten

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
MUSEUM	3
THEATER	5
PUBLIEKSACTIVITEITEN	6
SINGER SUPPORTERS	9
LOCATIEVERHUUR	13
BEDRIJFSVOERING	14
PUBLICITEIT	15
BIJLAGEN	17

VOORWOORD

Het jaar 2018 gaat de geschiedenis van Singer Laren in als ons meest succesvolle jaar ooit. Het doel is om zoveel mogelijk mensen cultureel te laten genieten van Singer Laren en dat is ons in 2018 in totaal 240.000 keer gelukt. Ook de vernieuwde horeca en de Singer Shop profiteerden van hun veranderde status met recordomzetten. Begin juni, op een prachtige zomerse dag, openden we samen met onze Vrienden, de door Piet Oudolf ontworpen beeldentuin. De vrij toegankelijke tuin zorgde voor veel nieuwe bezoekers. De traditie dat het in de zomer rustig is, werd hiermee doorbroken.

Beeldentuin ontworpen door Piet Oudolf

Alle onderdelen van Singer Laren - museum, theater, winkel, horeca, tuin en ontvangsten – droegen bij aan een jaar om trots op te zijn. Het succes van 2018 laat zich niet simpelweg met één aanwijsbare reden verklaren. Het nieuwe gebouw, de

nieuwe tuin, de vernieuwde horeca, het openbare karakter, de vernieuwde winkel, het sterke programma in het museum en de theaterprogrammering werkten allemaal samen om tot dit succes te komen.

Het jaar begon natuurlijk al heel sterk met de in de pers breed uitgemeten onthulling van twee nieuwe tekeningen van Vincent van Gogh. Deze onthulling, in combinatie met de prachtige collectie van de heer en mevrouw Fentener van Vlissingen, zorgde voor meer dan 100.000 bezoekers voor deze eerste tentoonstelling. De tentoonstellingen *Geschilderde tuinen* en *De laatste impressionisten* waren beide ook heel succesvol, want in totaal bezochten meer dan 204.000 mensen het museum.

Tentoonstelling *Geschilderde tuinen*

Er was echter nog een ander gedenkwaardig moment, dat 2018 tot zo'n uiterst geslaagd jaar maakte. Op 10 april mochten we een fantastische schenking van Els Blokker-Verwer bekend maken. De schenking omvat de privécollectie kunstwerken van Els en Jaap Blokker: de collectie Nardinc. Bovendien bevat de schenking een bedrag voor de bouw van een nieuwe museumvleugel om permanent het ontstaan en de bloei van het Nederlands modernisme te kunnen laten zien. Het streven is om de nieuwe museumvleugel medio 2021 te openen voor publiek.

Medewerkersbijeenkomst na bekendmaking schenking
Els Blokker-Verwer

Onze plannen gaan echter verder. De huidige museumzalen zijn toe aan een grondige renovatie, want passen niet meer bij de huidige tijd en bij de overige onderdelen van het complex van Singer Laren. We streven ernaar om, naast de bouw van de nieuwe museumvleugel, de

bestaande museumzalen de komende periode te renoveren en te moderniseren tot een mooi, fris en duurzaam museumgebouw van de 21ste eeuw. Opnieuw zal Singer Laren een beroep moeten doen op haar omgeving. De totale renovatie is begroot op 3,5 miljoen euro. Als die achter de rug is, zijn alle onderdelen van de accommodatie van Singer Laren klaar voor de toekomst.

Na de opening van de nieuwe theaterzaal in 2017, zagen we de bezoekers pas in de loop van 2018 echt terugkeren. De kwaliteit van de nieuwe theaterzaal moest kennelijk eerst zelf ervaren worden, voordat iedereen overtuigd was. Vanaf de start van seizoen 2018-2019 zagen we de bezoekersaantallen echter significant toenemen.

De groei van het afgelopen jaar ging hand in hand met een verdere professionalisering van de organisatie. De statuten van de stichting werden gemoderniseerd en aangepast aan de realiteit van de organisatie, waarin de Commissie van Beheer formeel een minder operationeel en

meer toezichthoudend karakter kreeg. Om die reden is dit voorwoord voor het eerst door de voorzitter en de algemeen directeur samen geschreven. Ook werd binnen de organisatie een positie gecreëerd voor een hoofd commerciële zaken. Een functie die door voormalig shopmanager Karen Kuhbauch wordt ingevuld. Om alle bezoekers een optimale ervaring te bezorgen werden ook andere onderdelen van de organisatie verder versterkt. Alle medewerkers doorliepen samen met de vrijwilligers het gastvrijheidsprogramma 'Connect'.

Het laat zich raden dat we het jaar 2018 positief konden afsluiten. Dit in financieel opzicht goede jaar was ook noodzakelijk, gezien het feit dat de jaren 2016 en 2017 negatief afgesloten waren door de verbouwing. Het overschot van 2018 compenseerde bijna de tekorten van de afgelopen twee jaar, zodat we het jaar 2019 met een financieel vrijwel schone lei begonnen zijn.

Terugkijkend op het jaar springt naast het recordaantal bezoekers de geweldige inspanning van de

Singermedewerkers en -vrijwilligers in het oog. Het waren juist deze mensen die er elke dag weer in slaagden om al die bezoekers te ontvangen. De lange rijen bij de entree, horeca, shop en in de museumzalen legden een grote druk op hen. Voor deze enorme inspanning zijn we alle medewerkers en vrijwilligers van Singer Laren heel veel dank verschuldigd. Ook dank aan de gemeente Laren en onze sponsors BankGiro Loterij, ABN-AMRO, Egeria, Gilde Healthcare, De Hoge Dennen, McKinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC, Egon Zehnder International en Slokker Bouwgroep voor hun voortdurende jaarlijkse support. Tenslotte natuurlijk heel veel dank aan alle particulieren die ons een warm hart toedragen met hun bijdragen waardoor we in staat zijn Singer Laren te laten floreren op hoog niveau in lengte van jaren. De brede en groeiende waardering voor Singer Laren bij een groot publiek, is deels te danken aan onze omvangrijke en groeiende groep enthousiaste supporters.

Laren, mei 2019,

mr. A.A.G. Fluitman,
voorzitter Commissie van Beheer
Stichting Singer Memorial Foundation

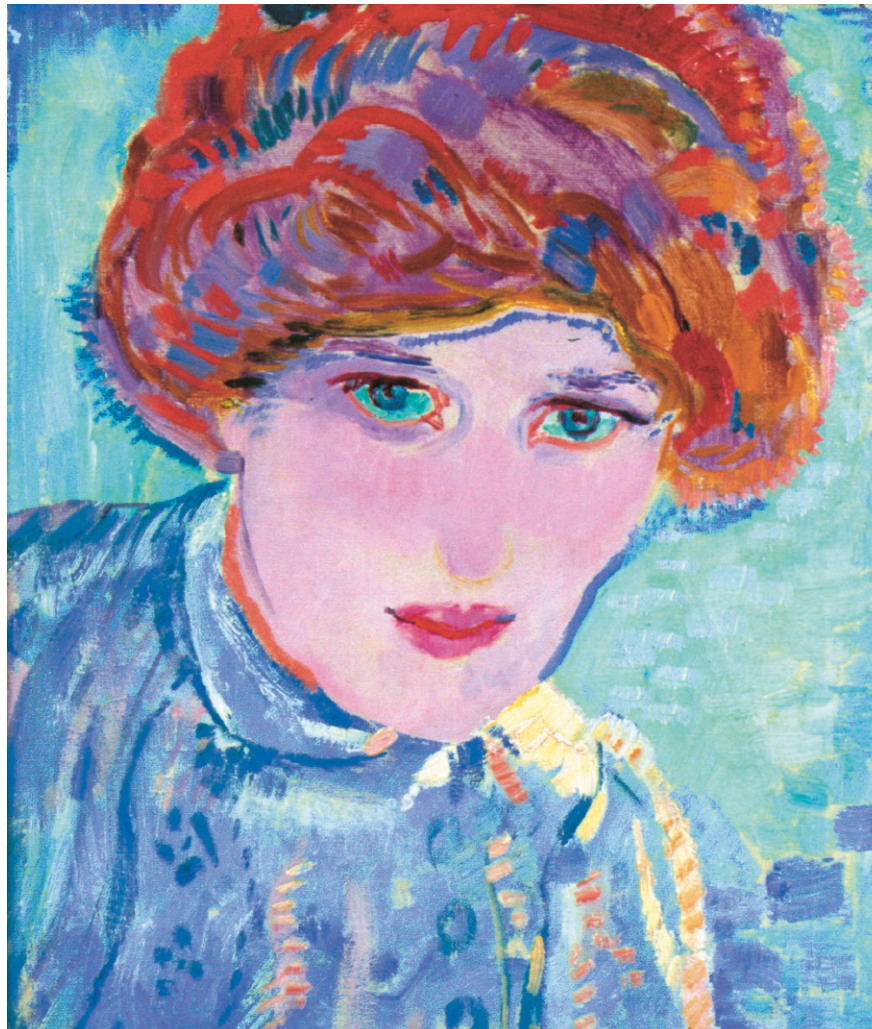
drs. E.J. van Os MBA
algemeen directeur
Stichting Singer Memorial Foundation

2018 was in meerdere opzichten een historisch jaar voor het museum. Niet alleen werd er een record aantal van ruim 207.000 museumbezoekers gerealiseerd, bovendien schonk Els Blokker-Verwer de zogenaamde “Collectie Nardinc” aan Singer Laren. Deze kunstverzameling die Els Blokker-Verwer met haar echtgenoot Jaap Blokker bijeenbracht bestaat uit ruim honderd hoogtepunten van Nederlands modernisme: een representatief overzicht van het oeuvre van Jan Sluijters (40 werken) in combinatie met schilderijen en werken op papier van Kees van Dongen, Leo Gestel, Jan en Charley Toorop, Kees Maks, Carel Willink, Theo van Rijsselberghe en vele anderen. Deze ongekende gift, alsmede de schenking door Els Blokker-Verwer van een geldbedrag waarmee het museum uitgebreid kan worden met de “Nardinc vleugel”, maakt het mogelijk dat er in de nabije toekomst een permanente presentatie uit eigen collectie van Nederlands modernisme, in combinatie met het Nederlands impressionisme, een feit zal zijn. Een lang gekoesterde wens van onze trouwe bezoekers en van ons allen wordt daarmee realiteit.

Singer Laren dat zich bevindt op de “heilige grond” van de vroegere kunstenaarskolonie Laren-Blaricum, broedplaats van impressionisme en modernisme, is immers de aangewezen plek waar de tweede grote bloeiperiode binnen de Nederlandse kunstgeschiedenis permanent getoond en verteld dient te worden.

De eerste tentoonstelling van 2018, *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey*, de verzameling van de Van Vliissingen Art Foundation, was een van de best bezochte tentoonstellingen ooit. De ontdekking van een tot nog toe

Jan Sluijters, *Portret van Greet van Cooten*, 1910, olieverf op doek, Singer Laren, schenking Collectie Nardinc.

onbekende Van Gogh tekening in bovengenoemde verzameling en bekendmaking daarvan in het tv-programma “De Wereld Draait Door” heeft zeker bijgedragen aan het enorme bezoekersaantal. Ook in de zomermaanden wist een historisch aantal bezoekers Singer Laren te vinden, dankzij de nieuwe Piet Oudolf-beeldentuin in combinatie met de tentoonstelling *Geschilderde tuinen*.

Naast de drie grote jaarlijkse tentoonstellingen streven wij ernaar om ook kleinere initiatieven te ontplooiën om dynamiek en afwisseling te creëren in ons aanbod. Eind oktober ging daarom een nieuw initiatief van start, het zogenaamde *Window of Opportunity*, in samenwerking met de Keep an Eye Foundation. Voor het monumentale raam in de gevel van het nieuwe theater wordt twee keer per jaar het werk van een jonge getalenteerde kunstenaar geëxposeerd. De spits werd afgebeten door Jimi Kleinbruinink (1987) met het lichtkunstwerk *Undercurrent*.

Tentoonstellingen 2018

16 januari t/m 6 mei 2018

Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey

Bezoekers A Wonderful Journey: 107.623

In de periode 1860-1890 werkt in Frankrijk een groep kunstenaars die zich afzet tegen de heersende academische opvattingen over schilderkunst: de impressionisten. Ze trekken de natuur in om ter plekke, los van tradities en regels, met snelle losse verfstreken de werkelijkheid weer te geven. Impressionisten van het eerste uur zijn kunstenaars als Monet, Manet, Guillaumin en Renoir. Een reactie komt van de zogenoemde postimpressionisten als Gauguin, Signac en Van Gogh. Ze gaan verder dan alleen het weergeven van wat kan worden waargenomen en richten zich ook op het overbrengen van emotie en suggestie, of richten zich meer op structuur en compositie. De tentoonstelling liet een selectie zien van schilderijen en werken op papier afkomstig uit de kunstverzameling van de Van Vliissingen Art Foundation.

16 januari t/m 6 mei 2018

Lodewijk Schelfhout. Nederlands eerste kubist

Ter gelegenheid van de verschijning van de eerste biografie van Lodewijk Schelfhout organiseerde Singer Laren in de Tuinzalen van het museum een solotentoonstelling van Lodewijk Schelfhout: een Nederlandse avant-gardist van het eerste uur. Als kleinzoon van de beroemde landschapsschilder Andreas Schelfhout had Lodewijk het kunstenaarschap letterlijk in zijn bloed. Toch staat Nederlands eerste kubist qua bekendheid nog steeds, onterecht, in de schaduw van zijn grootvader.

De in de tentoonstelling getoonde werken plaatsten het werk van Lodewijk Schelfhout in de context van zijn tijd. Ook werden werken getoond van vrienden en bekenden van

Schelfhout, onder wie Peter Alma, Henri Le Fauconnier, Leo Gestel en Jan Sluijters.

Vanaf 5 juni 2018

Piet Oudolf/ heropening beeldentuin

Na een ingrijpende aanpak van de tuin rezen vanaf het voorjaar de buitenbeelden van Singer Laren - van onder andere Armando, Maria Roosen, Guido Geelen en Bert Frijns - op uit het landschap dat Piet Oudolf creëerde met het kleur- en tructuurpalet van meer dan zeventig vaste plantensoorten. Het gebruik van vaste planten is kenmerkend voor Oudolfs ontwerpen, en toch zijn al zijn tuinen volledig anders. Kenmerkend voor de Singer Oudolf tuin is dat het een plek is waar kunst en natuur voortdurend met elkaar in dialoog zijn. Wie vóór het gebouw staat, kijkt door de transparante gevel tot achterin de nieuwe tuin. Ook het terras en de daktuin bieden een prachtig zicht op de tuin. Bijzonder is dat Oudolf de kas van oprichtster Anna Singer weer een plek in de tuin heeft gegeven. De kas, die is gefinancierd door de BankGiro Loterij en Van der Tol Hoveniers, wordt onderdeel van de beeldenroute en zal worden gebruikt voor educatieve projecten en bijeenkomsten.

5 juni t/m 26 augustus 2018

Geschilderde Tuinen

Bezoekers Geschilderde tuinen: 41.693

Tegelijkertijd met de heropening van de Singer Tuin was in het museum de tentoonstelling *Geschilderde Tuinen* te zien, met daarin prachtige 'groene' werken van kunstenaars als Leo Gestel, Max Liebermann, Claude Monet, Emile Nolde, Vincent van Gogh, Jan Toorop en Carel Willink.

Piet Oudolf / heropening beeldentuin.

5 juni t/m 26 augustus 2018

Portretten uit de Singercollectie

Met hun klassiek georiënteerde smaak hadden de Singers oog voor verfijnde portretten van met name Franse schilders, zoals Carolus-Duran, Gustave Jean Jacquet en Henri Fantin-Latour. Na hun komst naar Laren verzamelden de ze ook portretten van de plaatselijke inwoners, die om wat bij te verdienen poseerden voor de vele kunstenaars die in Laren werkzaam waren. In de tuinzalen van het museum werd een ruime keuze uit de prachtige verzameling portretten gedurende de zomer getoond. Daaronder ook portretten van de echtgenotes en kinderen van kunstenaars en zelfportretten van kunstenaars en kunstenaars die een collega portretteerden.

William en Anna Singer werden slechts eenmaal gezamenlijk en enkele keren afzonderlijk geportretteerd door bevriende kunstenaars. Ook die werken waren in de tentoonstelling te zien

4 september t/m 2 december 2018

Laatste Impressionisten

Bezoekers Laatste Impressionisten: 42.539

In *Laatste Impressionisten* waren de dromerige esthetische beelden van kunstenaars als Henri Le Sidaner, Emile Claus, Gaston La Touche, Henri Martin en Frits Thaulow het onderwerp: een groep kunstenaars van de kunstenaarsvereniging Société Nouvelle de Peintres et de Sculpteurs (1900 – 1915). Samen delen zij een romantische visie die zich uit in een getrouwe weergave van mens, dier en natuur. Voortgekomen uit het symbolisme delen de kunstenaars een romantische visie, die zich uit in een getrouwe weergave van mens, dier en natuur, maar met een ongrijpbare suggestie van iets diepers, een tragedie of mysterie. Door de verstilde en magische atmosfeer in de werken, wordt het oeuvre van de kunstenaars ook wel het 'intimisme' genoemd: de laatste grote Franse kunststroming die zich vol liefde aan de natuur wijdt en zodoende beschouwd als de laatste vertegenwoordigers van het impressionisme.

4 september t/m 2 december 2018

En Plein Air

En plein air – 100 jaar buiten schilderen laat werken zien uit de Singercollectie en biedt met schilderijen van kunstenaars als Anton Mauve, Charles Daubigny, Claude Monet, George Hendrik Breitner en Ferdinand Hart Nibbrig een overzicht van een eeuw en plein air werken.

27 november t/m 2 november

Sophie Steengracht

Winnaar Van Vlissingen Art Foundation 2018

Sophie Steengracht (Utrecht, 1991) is gefascineerd door mythologie, magisch realisme, transformatie en de verstrengeling van de mens met de natuur. Haar tekeningen, schilderijen en sculpturen reflecteren mystieke wezens, dieren, het plantenrijk en het heelal. In juni 2018 reisde zij, dankzij steun van de Van Vlissingen Art Foundation, door het Manu Biosfeerreservaat in de Andes van Peru, een plek met een ongekende biodiversiteit, waar plant- en diersoorten voorkomen die men nergens anders vindt en die zich transformeren en verplaatsen naarmate hun omgeving zich ontwikkelt. Steengracht ging er fotograferen en tekenen en maakte op basis van dit werk etsen en schilderijen van een wereld waarin patronen en vormen zich herhalen, alles een echo vindt in iets anders en het grote het kleine reflecteert.

De Van Vlissingen Art Foundation heeft als doel talentvolle Nederlandse hedendaagse beeldend kunstenaars te stimuleren en aandacht voor hun werk te creëren. In het laatste decennium reisden negen veelbelovende kunstenaars met steun van de stichting over de wereld op zoek naar nieuwe bronnen van inspiratie voor hun kunst.

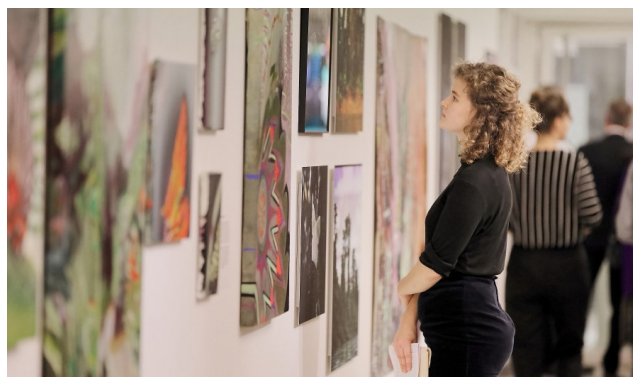

Foto: Peter Tijhuis

11 november t/m/ 07 april 2019

Out of Office – kunstschaten uit bedrijven

Bezoekers *Out of Office*: 7.745

Voor het eerst verruilden ruim 150 zelden getoonde kunsthistorische hoogtepunten uit diverse Nederlandse bedrijfscollecties hun vertrouwde plek in kantoren en bedrijven voor een plaats in het museum. Onder de titel *Out of Office. Kunstschaten uit bedrijven*, bood Singer Laren in samenwerking met de Vereniging Bedrijfscollecties Nederland (VBCN) een verrassend kunsthistorisch overzicht van 75 jaar Nederlandse kunst uit bedrijfscollecties. Met werken van kunstenaars als Karel Appel, Marlène Dumas, Armando, Jan Schoonhoven en Folkert de Jong werden spannende verbanden getoond tussen kunstenaars uit verschillende periodes én tussen de diverse collecties.

11 november t/m/ 07 april 2019

VBCN open: RE: Collecting

Parallel aan de tentoonstelling *Out of Office* toonde Singer Laren, in samenwerking met de Vereniging Bedrijfscollecties Nederland (VBCN), de tentoonstelling *RE: Collecting*. De tentoonstelling werd samengesteld door de winnaars van de curatorenprijs VBCN OPEN Mels Evers & Hélène Webers. Aan de hand van nieuwe en bestaande kunstwerken van Persijn Broersen & Margit Lukács, Marlène Dumas, Ryan Gander, Erik van Lieshout, Navid Nuur en Nicky Zwaan, werden verborgen verhalen uit bedrijfscollecties verteld.

30 oktober t/m 17 maart

Window of opportunity: Undercurrent. Jimi Kleinbruinink

Window of Opportunity is een serie presentaties waarin een jonge getalenteerde beeldend kunstenaar een kunstwerk maakt voor het monumentale raam in de gevel van het nieuwe theater van Singer Laren, dat 24/7 van buitenaf te zien is. De serie ging op 30 oktober 2018 van start met *Undercurrent* van kunstenaar Jimi Kleinbruinink (1987).

Window of Opportunity is een samenwerking tussen de Keep an Eye Foundation en Singer Laren. Keep an Eye Foundation ondersteunt jonge getalenteerde kunstenaars, designers, musici en andere creatievelingen door hen een springplank te bieden naar het grote publiek.

THEATER

Singer theater

In ons eerste seizoen van het nieuwe theater merkten we dat onze bezoekers de weg terug moesten vinden. In de loop van het seizoen gebeurde dit gelukkig. Zo eindigde het seizoen in mei met veel volle zalen. Het nieuwe seizoen vanaf september kende veel uitverkochte avonden. Hierbij kochten steeds minder bezoekers een kaartje aan de kassa en steeds meer online. Hierin volgen wij dus ook de landelijke trend.

In juni en juli was ons theater beschikbaar voor de lokale scholen voor hun eindejaar voorstellingen.

Het theaterseizoen 2018-2019 opende op zondag 9 september met de opening van het cultureel seizoen. In de theaterzaal waren twee shows te zien aangeboden door Stichting Laren Jazz van Steffen Morrison en Big Boy Caprice met hun soulband te zien die de zaal letterlijk lieten swingen. De inwoners van Laren konden deze voorstellingen gratis bezoeken. Voor Singer Laren stond voor de kleinste gasten de Fiepbus, waar volop in gespeeld kon worden met de figuren van Fiep Westendorp.

Guido Weijers mocht met zijn Oudejaarsconference 2018 het theaterseizoen aftrappen en kort daarop volgde de eerste landelijke première van het nieuwe seizoen met de voorstelling Driving Miss Daisy met Anne Wil Blankers en Edwin Jonker.

Dit jaar trokken in totaal de voorstellingen en lezingen in het theater 15.642 bezoekers. De voorstellingen worden begeleid door vrijwilligers, waarvoor Singer zeer dankbaar is.

PUBLIEKSACTIVITEITEN

Onderwijs, families en kinderen

In 2018 bloeide Singer Laren volop. Niet alleen werd het record-aantal bezoekers gebroken, ook bezochten families en kinderen weer voorstellingen in het nieuwe theater, wisten scholen ons te vinden en ontstonden er fonkelnieuwe publieksprogramma's waarbij theater, museum, beeldentuin en atelier meer met elkaar verbonden werden. In totaal kwamen er ruim 7.700 kinderen op bezoek. Dit zijn kinderen die met school of met familie het museum bezochten (6.700) en kinderen die weg-droomden bij een voorstelling in het theater (1.000).

Samenwerking met het onderwijs: CMK en groei aantal workshops

Hoe kunnen de educatieve programma's (nog) beter aansluiten op het onderwijs? Al jaren biedt Singer Laren een kwalitatief, vast educatief aanbod van museumlessen en workshops, maar de mooiste programma's ontstaan in samenwerking met het onderwijs. Als gevolg van de deelname aan 'Cultuureducatie met kwaliteit' (CMK), een landelijk programma dat in 2017 ook in de Gooi en Vechtstreek van start ging, is besloten 'co creatie' te stimuleren. Vooral de workshops (de verwerking van het museumbezoek) lenen zich goed voor samenwerking. Het onderwerp maar ook de gebruikte techniek kan aangesloten worden op de doelstellingen en de wensen van de school. Door samenwerking te stimuleren, wordt ook de betrokkenheid van de leerkracht groter. Een bezoek aan Singer Laren is meer dan een losstaand uitje. Hoe meer kunst- en cultuurbeleid een plek krijgt op de school, hoe beter.

In 2018 kwamen ruim 2.800 leerlingen op bezoek in het museum. Van het primair onderwijs deze 1.500 leerlingen mee aan een begeleid programma en van het voortgezet onderwijs 1.300 leerlingen. Dit aantal is bijna gelijk aan het bezoek in 2017. Wat wel veranderd is, is het programma. Steeds meer scholen kiezen voor een aansluitende workshop in het atelier. Hierdoor doorlopen leerlingen een creatief proces van oriëntatie, onderzoek, reflectie en evaluatie en leren ze meer.

Een bruisende zondagmiddag: van familievoorstelling tot MuseumJeugdUniversiteit

Het unieke van Singer Laren is het samenkomen van verschillende kunstdisciplines. Dat bijzondere karakter komt ook naar voren in de publieksprogramma's en randprogrammering. Zo worden bijvoorbeeld familievoorstellingen en lezingen op zondagmiddag geprogrammeerd, zodat met hetzelfde entreekaartje het museum en het atelier bezocht kunnen bezoeken. Kinderen die een familievoorstelling bezoeken kunnen in het atelier terecht voor een creatieve activiteit. Het atelier is op deze dagen dus niet gekoppeld aan de tentoonstelling in het museum, maar sluit aan bij het thema van de theatervoorstelling. Nieuw in 2018 was de deelname aan de MuseumJeugdUniversiteit, 25 kinderen hebben een collegereeks gevolgd en gingen in de leer bij de vier topexperts: architect Oscar Vos, vormgever Berry Slok, interieurarchitect Sanne Oomen en museumdirecteur Jan Rudolph de Lorm. De deelnemers kwamen in vier maanden, vier keer op bezoek en opvallend is dat de kinderen niet alleen uit de regio afkomstig waren. Er waren ook deelnemers uit Friesland en Brabant die dus vier keer (met hun ouders) bij Singer Laren op bezoek zijn geweest.

Het leukste groene doeboek van Gooi & Vecht

In de zomer van 2018 vond het regionale erfgoedfestival met het thema 'Groen in Gooi & Vecht' plaats. Verschillende musea, kastelen, forten, tuinen en buitenplaatsen in de regio deden mee. Er werden activiteiten georganiseerd voor volwassenen (zie 'publieksbegeleiding en randprogrammering' op p. 7), maar ook kwam er een kinderprogramma met workshops en verscheen 'Het leukste groene doeboek'. De feestelijke lancering van dit boek vond plaats in de nieuwe beeldentuin en kas van Singer Laren en werd gevierd met een klas leerlingen uit groep 4 en de kinderboekenschrijvers Arend van Dam en Gitte Spee, die ook verhalen schreven voor het boek. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan wethouder Karin van Hunnik.

Wethouder Karin van Hunnik neemt 'Het leukste groene doeboek' in ontvangst van Cato. Naast hen staan de kinderboekenschrijvers Arend van Dam en Gitte Spee. Fotografie: Maarten van Haaf.

Pim en De Denker.

Pim in de hoofdrol: voorstelling, kindertentoonstelling en tekenwedstrijd

Het kinderboek 'Pim in Singer Laren' van Gitte Spee, dat in september 2017 bij de opening van het nieuwe theater verscheen, kreeg in 2018 een vervolg. Hoofdpersonage Pim, de zwerfkat die bij Singer een nieuw thuis vindt, kreeg een eigen voorstelling, tentoonstelling en tekenwedstrijd. In het theater las Gitte Spee, onder muzikale begeleiding van een orkest, voor uit haar boek. Daar vierden we met 500 leerlingen van

de 10 basisscholen uit Laren en Blaricum de start van de Kinderboekenweek en de opening van 'Pims Atelier'. In 'Pims Atelier' werden de originele illustraties van het kinderboek een maand lang tentoongesteld. Kinderen konden er meedoen aan een tekenwedstrijd en mochten een vriend voor huiskat Pim op papier zetten. Ruim 300 kinderen deden mee aan de wedstrijd. Vier prijswinnaars ontvingen het boek 'Pim in Singer Laren' en een gesigneerde Pim prent. Ruim 1000 kinderen komen op bezoek en met hen ontdekken ook nieuwe families Singer Laren. Het project is een succes en biedt inspiratie om na te denken over een vervolg waar verschillende kunstdisciplines samenkomen en waar zowel

Het atelier hangt vol met tekeningen. Wat heeft Pim veel vrienden gekregen.

scholen uit de regio Gooi & Vecht als families met kinderen aan kunnen deelnemen.

Randprogrammering

Matinee voorstellingen 'Vier de kunsten'

Het zondagmiddagprogramma 'Vier de kunsten' ging in 2017 van start en kreeg in 2018 een vervolg. Dat wat Singer Laren uniek maakt, de verschillende kunstdisciplines die er samenkomen, wordt met dit programma uitgedragen. In het theater worden voorstellingen en lezingen geprogrammeerd met onderwerpen die veelal raakvlakken hebben met de beeldende kunst. Op vertoon van een entreekaartje kan ook het museum worden bezocht. Bezoekers genieten nog meer van al het moois dat Singer Laren te bieden heeft.

Erfgoedfestival 'Groen in Gooi & Vecht'

Singer Laren nam in de zomer van 2018 deel aan het eerste regionale Erfgoedfestival 'Groen in Gooi & Vecht'. Zowel de tentoonstelling 'Geschilderde tuinen' als de opening van de nieuwe Piet Oudolf beeldentuin sloten goed aan bij het onderwerp van het festival. Groener kon het bijna niet. Op vier zondagmiddagen werden er tuintalks georganiseerd: korte inspirerende lezingen met verschillende 'groene' invalshoeken. Sprekers en onderwerpen waren kunsthistoricus Harriet Stoop over de Singer Oudolf tuin, kunsthistoricus Floor de Graaf over de tentoonstelling 'Geschilderde tuinen', landschapshistoricus Anne Mieke Backer over het leven werk van Jeanette van Zijdveld en conservator Anne van Lienden over de oorspronkelijke tuin van echtpaar Singer bij villa De Wilde Zwanen. Deelname aan de tuintalks was gratis, maar aanmelding was verplicht in verband met een beperkt aantal plaatsen. Ruim 125 mensen namen deel aan de tuintalks.

William Singer 150

Wat was het feest op donderdag 5 juli 2018, de 150ste geboortedag van William Singer. Leerlingen van basisschool De Zeeraket uit Almere opende deze feestelijke dag. Medewerkers van Singer Laren namen bezoekers mee in de nieuwe beeldentuin en gaven een kijkje achter de schermen. Kunstenaar Jim Harris begeleidde een plein air schilderworkshop en alle bezoekers konden op de foto als William Singer of zijn hond King Graphic.

*William Singer en zijn hond King Graphic vieren feest i.v.m.
Williams 150ste geboortedag.*

SINGER SUPPORTERS

Gemeente Laren

De afspraken die Anna Singer-Brugh met de gemeente maakte bij de oprichting van de Stichting Singer Memorial Foundation maakt de gemeente Laren een belangrijke partner voor Singer Laren. Bij de besluitvorming rond de bijdrage van de gemeente aan de nieuwbouw van Singer Laren speelde de wens van de gemeente om tot een 'lossere' toekomstige band met Singer Laren te komen een rol. De afspraken die in 1956 gemaakt zijn moesten daarom gewijzigd worden.

In 2014 zijn de afspraken met de gemeente over de bijdrage voor het onderhoud en de exploitatie vervangen door een afspraak over een vaste subsidiebijdrage. Onderdeel van de nieuwe afspraken is dat Singer Laren belangrijke culturele diensten aan de gemeente en de Larense gemeenschap blijft leveren. Daarbij levert Singer Laren tevens een belangrijke bijdrage aan de Larense economie. Op 9 september opende Singer Laren het Culturele Seizoen met twee gratis concerten van zangers Steffen Morrison en Big Boy Caprice met hun live soulband. Deze concerten werden aangeboden door de Stichting Laren Jazz. De kleinste gasten konden zich vermaken in de Fiepbus, een dubbeldekker met vrolijke decoraties van Fiep Westendorp waar volop in gespeeld kon worden. Inwoners van Laren hadden op deze dag gratis toegang tot het museum.

De Bankgiro Loterij

Tijdens het Goed Geld Gala in februari 2017 heeft Singer Laren een cheque van een cheque van 68.222 euro

voor het geormerkt werven mogen ontvangen van de BankGiro Loterij. Medewerkers van de BankGiro Loterij verkopen sinds december 2014 loten in het museum. De helft van de opbrengst van een verkocht lot gaat naar Singer Laren. Daarnaast mocht Singer Laren voor de elfde achtereenvolgende keer een cheque van 200.000 euro in ontvangst nemen. De bestemming van de bijdrage is door de BankGiro Loterij geormerkt voor aankoop van kunst ter uitbreiding van de eigen collectie, restauratie van werken uit de eigen collectie en de presentatie daarvan. Naast de bijdrage van de gemeente Laren ontvangt Singer Laren geen overheidssubsidie, hierdoor vormt de steun van de BankGiro Loterij een cruciale factor in ons bestaan. Dit jaar was het Goed Geld Gala extra bijzonder, omdat Singer gastheer mocht zijn voor de Goed Geld Gala's van de Vriendenloterij en die van de BankGiro Loterij.

Bedrijfssponsors

Dit jaar werd de Stichting Memorial Foundation ondersteund door de bijdragen van de Gemeente Laren, de BankGiro Loterij en door de sponsors Mc Kinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC, Egon Zehnder International, Egeria, De Hoge Dennen, Gilde Healthcare en Slokker Bouwgroep. Het contract met hoofdsponsor ABN AMRO is onlangs verlengd tot en met 31 december 2021.

Evert van Os en Ilona Roolvink (ABN AMRO) Foto: Hannie Verhoeven.

Singer Fellows en Fellow Founders

De sinds 2004 bestaande actie 'Singer Laren moet verder, u doet toch mee', kent inmiddels een verheugend aantal Fellows. Fellows zijn geen calculerende burgers die uitsluitend de kosten en baten analyseren, maar onbaatzuchtige supporters die beseffen dat hun bijdrage noodzakelijk is voor een bloeiend Singer. Er hebben zich nu rond de honderd particulieren aan Singer Laren verbonden met een meerjarige lijfrente van in totaal enkele tonnen euro's per jaar. Enkele

tientallen zogenaamde Fellow Founders schenken nog veel grotere jaarlijkse bedragen voor een periode van tien jaar. De mecenasen steunen financieel het nieuwbouwproject van Singer Laren. De Fellows en Fellow Founders maken daarmee onder andere de uitvoering van bijzondere projecten op de terreinen communicatie, educatie en publieksactiviteiten mogelijk. De Singer zakenvrienden zijn opgenomen in de business fellows. Men kan hierdoor ook zakelijk deelnemen aan het fellow programma.

De Fellow Founders werden tijdens de Fellow Founderdag als eerste bijgepraat over de bijzondere schenking van mevrouw Blokker. Een bezoek aan het nieuwe kunstdepot mocht niet ontbreken en tijdens het diner kon men genieten van een optreden van Ana Balestra.

Eind mei vond de Fellowdag plaats, waarbij de vernissage plaatsvond van de tentoonstelling *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey* in het bijzijn van de heer en mevrouw Fentener van Vlissingen. Teio Meiendorp vertelde over de historie van de ontdekte Van Gogh in de tentoonstelling en het diner met asperges vond plaats in de nieuwe tuin van Singer Laren.

Young Singer

Het in 2011 gestarte initiatief Young Singer, een groep jonge Singer Supporters, begon het jaar 2017 met de Nieuwjaarsborrel samen met de Fellow Founders en Fellows.

Tijdens het voorjaarsdiner toonde Jan Rudolph de Lorm de highlights van de tentoonstelling *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey*, genoten zij van cabaret door de dames van 'Oldenhermanns' en het diner vond plaats op het podium van het theater.

Tijdens de zomerborrel bezochten de Young Singers de tentoonstelling *Geschilderde tuinen* en onder het genot van een drankje en een hapje kon men genieten van een DJ en hapjes van de barbecue.

Traditiegetrouw vond de achtste Young Singer familiedag plaats op de laatste zondag van september met voor de kinderen een DJ workshop, dansworkshop en een workshop discodromenvanger maken. De ouders werden rondgeleid door de tentoonstelling *Laatste impressionisten* en uiteindelijk verrast door een optreden in de theaterzaal van alle kinderen.

Ook organiseerden we leuke uitstapjes naar Galerie Janknegt, PAN young collectorsavond en Marcel Wolterinck.

Natuurlijk werd de welkome steun aan Singer Laren niet vergeten. Ook voor Young Singers biedt de Geefwet meer fiscale mogelijkheden en schenkers van een lijfrente genieten maximaal voordeel en daarvan profiteert Singer Laren!

Singer Vrienden

Het bestuur vergaderde in het afgelopen jaar driemaal en hield in oktober een brainstorm middag. In december vond de gezamenlijke vergadering van de Commissie van Beheer plaats.

In 2018 was het aantal begunstigers van de Stichting Vrienden waarvan 1155 Vrienden en 26 Bedrijfsvrienden.

In oktober 2018 heeft mevrouw E. Langelier-Nuijten de taak binnen de artotheekcommissie overgenomen van mevrouw H. Stoop en de heer B.J. Bölger nam de taken van de evenementen en activiteiten van mevrouw S. Bendel-van Peski over.

Tijdens de Brainstormbijeenkomst op 15 oktober 2018 is de heer T. Smit benoemd tot toehoorder binnen het bestuur en heeft hij tijdens de vergadering van 14 januari 2019 het voorzitterschap overgenomen van mevrouw C.S. de Klerk-Waller.

Activiteiten

Voor de Vrienden van Singer Laren was 2018 weer een bijzonder jaar met mooie tentoonstellingen en de daarbij behorende bijeenkomsten voor de Vrienden van Singer Laren.

Het jaar begon met een tentoonstelling waarbij een deel van de bijzondere privécollectie van de Van Vlissingen Art Foundation werd getoond *A Wonderful Journey*.

In januari werd een bezoek gebracht aan de BRAFA. Veel vrienden zijn ondanks de barre weersomstandigheden van die dag, toch naar deze jaarlijks terugkerende kunstbeurs in Brussel gekomen.

Uitje naar de tuin van Piet Oudolf voor de Vrienden van Singer Laren.

De tentoonstelling *Laatste Impressionisten* gaat traditiegetrouw van start met een rondleiding voor de vrijwilligers.

Bij de daaropvolgende tentoonstelling *Geschilderde tuinen* stond de tuin van Singer Laren, ontworpen door landschaps-architect Piet Oudolf, centraal. Tevens werd de Singerprijs aan Piet Oudolf toegekend. Voor de Vrienden van Singer Laren werd in juni een uitje naar de tuin van Piet Oudolf en het landgoed Bingerden georganiseerd, waar vele Singer vrienden bij aanwezig waren.

De laatste tentoonstelling van het jaar was *Laatste Impressionisten* waarbij een deel van de eigen collectie werd getoond maar ook een aantal bijzondere werken die in bruikleen van verschillende Franse musea waren.

Artotheek

De Anna Singer artotheek heeft een bijzonder jaar achter de rug.

We vierden in november 2018 het 35e-jarige bestaan van de artotheek. Wij hebben artotheekleden van het eerste uur van de oprichting uitgenodigd en hadden een uitgebreid diner in de 'Van den Brinkgalerij'. Met veel enthousiasme is gesproken over de positieve ontwikkeling van de Anna Singer artotheek. De kwaliteit van de kunstwerken zijn nu museaal en blinken uit in authenticiteit.

Aan de artotheek in november 2018 deden ongeveer 40 hedendaagse professionele kunstenaars mee met in totaal +/-100 werken.

De voorjaars-artotheek is tentoongesteld in de Van den Brinkgalerij. De artotheekcommissie bracht de werken samen voor de uitleen en verkoop. Alle supporters van Singer Laren zijn uitgenodigd (met uitzondering van de leden).

Harriet Stoop hield een lezing over 4 van de 40 deelnemende kunstenaars en hun werken. Ongeveer 120 belangstellenden, supporters en kunstenaars kwamen luisteren in het Singer theater.

De prachtige opstelling van werken van de artotheek trok de belangstelling van de vele museumbezoekers. Nieuwe 'vrienden' hebben zich aangemeld om zo werken te kunnen lenen en/of kopen. Tijdens beide uitleensessies zijn bijna alle werken uitgeleend.

In de najaarsartotheek is er voor € 13.985 verkocht aan kunstwerken. Dit waren 8 werken. Dit is 12% van de totale waarde (€ 118.080) van de kunstwerken tentoongesteld door de Anna Singer Artotheek. Opvallend was dat dat 6 van de 8 verkochte kunstwerken foto's waren.

De Artotheekcommissie heeft afscheid genomen van Winny Coebergh, Annemarie Sibbing en Helen Schellen en is weer versterkt met 3 nieuw commissieleden: Martien van Loo, Barbara Jonckheer, en Lavina Alles. Eefje Langelier-Nuijten nam in november het voorzitterschap over van Harriet Stoop.

Singer Shop

Onder leiding van de nieuwe shopmanager Suzan Boekhorst, de shopassistente Caroline Laoût en floormanagement Engeline van Rens heeft de Singershops met 35 enthousiaste Vrienden-vrijwilligers een succesvol jaar gedraaid.

Daarnaast werd er meegeholpen met de af- en opbouw van de shop. Voor elke nieuwe tentoonstelling kregen de vrijwilligers een uitnodiging voor de personeelsrondleiding door Jan Rudolph de Lorm met aansluitende een winkelinstructie.

In juni 2018 werd er voor de vrijwilligers een retail verkoop-training georganiseerd. Daarna volgde een rondleiding o.l.v. Harriet Stoop door de nieuw aangelegde tuin van Piet Oudolf. Na afloop konden de dames en heer zelf aan de slag om de opgedane impressies van de tuin op doek vast te leggen.

Dankzij al deze belangeloze inspanningen van onze Vrienden-vrijwilligers kunnen wij terugkijken op een succesvol verkoopjaar.

De Stichting Vrienden Singer Laren waardeert in grote mate de betrokkenheid en inzet van alle vrijwilligers en organiseert samen met de Commissie van Beheer als dank een jaarlijks uitstapje voor alle Singer vrijwilligers. Dit jaar reisden we af naar de Culturele hoofdstad van 2018, Leeuwarden. Het uitje begon in het Fries Museum, waar de tentoonstelling van Escher onze speciale aandacht had. Na een heerlijk lunch in het voormalige postkantoor, restaurant Post Plaza bezochten we het plaatsje Sloten, waar we verrast werden door een Land-Art project in samenwerking met 400 kunstenaars. De Colorfield Performance. Het was een zeer geslaagde dag.

Singer leden

Singer Leden is de oudste en grootste supportersclub van Singer Laren. Opgericht bij de opening in 1956, heette deze vorm van ondersteuning ACC (Algemeen Cultureel Centrum). De Leden van Singer Laren kopen circa 50% van de beschikbare theaterkaartjes. Zij zijn daarmee een factor van belang voor de continuïteit van het theater. De leden hebben ook het hele jaar door gratis toegang tot het museum. De in verhouding bescheiden contributie van enkele tientjes is vaak snel terugverdiend met de korting op de kaartjes en het gratis museumbezoek. Hierin ligt een belangrijke reden voor het grote aantal leden.

LOCATIEVERHUUR

Met de opening van de tuin en kas in juni van 2018 zijn de mogelijkheden voor bijeenkomsten verder geoptimaliseerd. Of het nu een groot of klein congres is, een schoolvoorstelling, huwelijksceremonie, condoleance of andere bijeenkomst, Singer Laren is er voor toegerust.

Met de introductie van nieuwe software (CRM) en een kwaliteitsslag bij verschillende afdelingen is verder aan het resultaat gewerkt. De afdeling Locatieverhuur wordt sinds 2018 ondersteund door een Hoofd commerciële zaken en een vrijwilliger die bij verschillende administratieve handelingen assisteert. In 2018 zijn circa 300 aanvragen in behandeling genomen waarvan ruim éénderde tot een overeenkomst leidde.

Ook in 2018 mochten we veel vaste klanten opnieuw verwelkomen en zijn we veel nieuwe relaties met particuliere en zakelijke huurders aangegaan. Onder de huurders onder meer ABNAMRO, Westplan, Hof Hoorneman, toneelgezelschap De Papegaai, AKZO Nobel, Sociëteit Het Gooi van 1945, Bank ten Cate en Scildon. Ook accommodeerde Singer Laren twee van de drie Goed Geld Gala's. Tijdens de feestelijke bijeenkomsten van Vriendenloterij en Bankgiro Loterij werden vele tientallen miljoenen euro aan de goede doelen gedoneerd.

Vanuit de gemeente Laren waren niet alleen de basisscholen te gast bij Singer thuis maar ook werden de nieuwjaarsreceptie en het dorpsdiner in Singer Laren gehouden.

Al met al was 2018 een goed jaar voor de afdeling locatieverhuur waar ook met veel enthousiasme al uitgekeken

wordt naar de opening van de nieuwe museumvleugel en de bijhorende uitstraling op heel Singer Laren.

Horeca

De afdeling horeca groeit. Er is een grote professionaliserings-slag gemaakt op het gebied van aanbod, aankleding en personeel. We werken met drie partymanagers die een groot deel van de evenementen voor hun rekening nemen. Daarnaast is een duidelijke visie opgesteld: wij willen de horeca van Singer Laren verder ontwikkelen tot een thuishaven waar waardevolle culturele en pure culinaire belevingen

samenkomen! Kernwaarden zijn: gastvrijheid, historie, verrassend en kwaliteit.

Nieuw zijn de arrangementen. Een bezoeker kan reserveren voor bijvoorbeeld een lunch of high tea. Grote groepen kunnen wij steeds beter voorzien van een kwalitatief goede lunch.

In samenwerking met een nieuwe Chef-kok tillen we de kwaliteit van onze horeca naar een hoger niveau. Niet alleen op het gebied van de lunch maar ook voor de theaterdiners welke wij vanaf komend seizoen zelf zullen verzorgen.

BEDRIJFSVOERING

Bestuur en organisatie

In 2018 vernieuwde wij onze statuten van de Stichting Singer Memorial Foundation. Deze waren voor het laatst in 1990 herzien en waren aan modernisering toe. Een nieuwe governance die aansluit op een heldere verdeling van verantwoordelijkheden die aansluit op de huidige tijd en praktijk, en tevens aansluit op de ANBI wetgeving. Hierdoor heeft de Commissie van Beheer een meer toezichthoudend karakter gekregen en ligt de dagelijkse leiding en verantwoordelijkheid bij de directie. Ook de rol van de gemeente in de nieuwe statuten is herzien.

In het drukke bezoekersjaar 2018 draaide de operatie volop. Dit betekende dat de organisatie verder groeide en dat we ook afscheid namen van enkele medewerkers.

Marloes van Liere, tentoonstelling coördinator, ruilde Singer Laren in voor het Centraal Museum en Tim Zeedijk is aangesteld als Projectleider tentoonstellingen. Karen Kühbauch heeft haar positie als Shopmanager verruilt voor de nieuwe functie van hoofd commerciële zaken. Suzan Boekhorst volgde haar op als nieuwe Shopmanager. Engeline Rens is als Floormanagement in de Shop aan de slag gegaan.

De horeca heeft een uitbreiding van haar team gedaan met Cindy Hiraki, Gregory Heijmerink en Floor Gerla als partymanagers. Daarnaast is het team versterkt met Bianca Belovics, Beau Schuchard, Daphne Schelvis, Floris Elders, Jasper Koenen, Lucas de Wijze, Marianne van Eck, Maaïke Zweedijk, Mohammad Altayer, Monique de Groot en Shynna Kalis.

Jack Veerman kwam het team van suppoosten versterken.

Vrijwilligers

Singer Laren heeft 169 medewerkers waarvan 103 vrijwilligers. De verkoop in de museumshop en de artotheek wordt geheel gerund door vrijwilligers van de Stichting Vrienden van Singer Laren. Verder worden functies zoals museum- en theatergastvrouw, assistent museale research, bibliotheek en archief ook vervuld door enthousiaste vrijwilligers. De bedrijfsvoering van Singer Laren zou in groot gevaar komen als zij de inzet van haar vele vrijwilligers zou missen. Daarnaast zetten alle bestuursleden en commissieleden zich ook op vrijwillige basis in. Singer Laren is dankbaar en trots op haar unieke bedrijfsmodel.

In 2018 namen wij afscheid van de vrijwilligers in de Singer Shop; Saskia Collot d'Éscury, Marya Teerink, Marjolijn Creton en Wilma Aalbers. Als nieuwe vrijwilligers konden wij dit jaar verwelkomen; Anne Hilde van der Zee, Carla Visch-Reichman, Hanneke van Nispen, Patricia van Amstel, Ellis van Vliet, Elsie Slothouwer en Marguerithe de Beaufort.

Bij de gastvrouwen en gastheren museum zagen we Jet van der Zwaan, Lilian Horbach, Willemien Timmerman en Lida ten Wolde. We verwelkomden Mary Stokvis, Gemma Geertshuis, Ingrid Bakker, Asha Jagessar, Annabelle van der Meij en Alie Kuylman. Wilma Aalberts stapte over van de Singer Shop naar het museum.

Het team van theatergastvrouwen en gastheren werd uitgebreid met Marja de Jong en Hanneke Soetekouw.

Connect, duurzaamheid & safeguarding

Het is onze wens de organisatie verder te professionaliseren ten gunste van onze bezoeker, maar ook voor onze eigen werkvormen. In 2018 hebben wij met alle medewerkers en vrijwilligers het programma “Connect” doorlopen. Op verschillende manieren en op verschillende momenten gedurende het jaar zijn we bezig geweest met het onderwerp “gastvrijheidsbeleving door onze bezoeker”. Enkele keren samen met alle medewerkers en vrijwilligers en enkele keer op afdelingsniveau.

Singer Laren heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. In de theaternieuwbouw hebben we verschillende belangrijke duurzaamheidsinvesteringen gedaan, zoals een warmtepomp met warmtewisselaar en een groendak (waterbuffering). In 2018 hebben we op de toneeltoren zonnepanelen in gebruik genomen. Op dit moment worden er plannen gemaakt om de bestaande museumzalen te verduurzamen.

In een groeiende organisatie is het van belang de juiste aandacht te hebben voor omgangsvormen. De recente wereldwijde “Me too” discussie heeft hier ook een bijdrage aangeleverd. Binnen de Singer organisatie hebben we de bestaande omgangsvormen kritisch beoordeeld. Mede als gevolg hiervan hebben we binnen de organisatie twee vertrouwenspersonen ingesteld. Deze twee medewerkers hebben in 2018 hiervoor ook een externe training genoten.

PUBLICITEIT

John Fentener van Vlissingen en Axel Rüger (Van Gogh Museum)

2018 was voor publiciteit een jaar om in te lijsten.

Wereldnieuws: twee nieuwe tekeningen aan Van Gogh toegeschreven

In januari werd in de collectie van de Van Vlissingen Art Foundation, die op dat moment in Singer Laren te zien was, een nieuwe tekening van Vincent van Gogh ontdekt: De heuvel van Montmartre met steengroeve uit maart 1886. Met deze vondst kon ook een vergelijkbare tekening die eerder was afgeschreven opnieuw aan Van Gogh worden toegekend. In samenwerking met het Van Gogh Museum brachten we het nieuws naar buiten. Het bijzondere nieuws kreeg niet alleen landelijk, maar ook internationaal zeer veel aandacht.

Schenking Els Blokker-Verwer

Een paar maanden later maakten we met een video pers-

bericht het nieuws van de omvangrijke schenking van kunstverzamelaar Els Blokker-Verwer bekend. De gift omvat de gehele privécollectie kunstwerken van Els en Jaap Blokker: de Collectie Nardinc en geld voor de bouw van een nieuwe museumvleugel. Het nieuws werd ruimschoots opgepakt door diverse (landelijke) media.

Singer Laren breekt records

Op 16 mei ontvingen we de 100.000ste bezoeker van de succesvolle tentoonstelling Impressionisme & Beyond. A Wonderful Journey. We sloten het jaar af met een bezoekersrecord: 240.000 bezoekers.

Een hartelijk onthaal voor de 100.000^{ste} bezoeker.

Museum

Ook in 2018 werd voor elke tentoonstelling campagne gevoerd in kranten, (kunst)tijdschriften, abri's en online. Deze campagnes werden versterkt door marketingacties met

partners zoals AVROTROS, Groei- en Bloei, VVAA en diverse andere tijdschriften. Niet alleen de tentoonstelling Impressionisme & Beyond. A Wonderful Journey kwam uitgebreid in de (internationale) media aan bod, maar alle tentoonstellingen (inclusief de opening van de door Piet Oudolf ontworpen beeldentuin) kregen veel aandacht in de pers.

MuseumTV

In 2018 werd de samenwerking met MuseumTV voortgezet. Bij elke tentoonstelling maakten we een korte documentaire en korte filmpjes voor social media. Voor de tentoonstelling Impressionisme & Beyond. A Wonderful Journey maakten we een film met Jan Rudolph de Lorm en John Fentener van Vlissingen. Bij de tentoonstelling Geschilderde tuinen speelden Piet Oudolf en Eddy Zoëy de hoofdrol. De documentaire is, naast de kanalen van MuseumTV en de website van Singer Laren, ook te bekijken in de tentoonstelling. Van bezoekers ontvingen we veel positieve reacties.

Opnames MuseumTV met Eddy Zoëy en Piet Oudolf.

Theater

Het theaterseizoen ging in 2018 voor de tweede keer van start van start met het Singer Magazine: het traditionele program-maboekje in een nieuwe jas. Een ware 'glossy' met het volledige programma, aangevuld met achtergrondverhalen en diverse interviews. Eind mei werd het magazine in de BEL gemeente huis aan huis verspreid. Relaties en Singer supporters buiten de BEL gemeente ontvingen het magazine per post. Veel aandacht is in 2018 wederom besteed aan de facebookpagina van het theater. Het aantal volgers en 'likes' groeide fors. De 'bedank-mail' die bezoekers ontvangen nadat zij een voorstelling hebben bezocht werd in 2018 uitgebreid met meer informatie, tips en aanbiedingen voor volgende voorstellingen.

Huisstijl

In samenwerking met vormgever Studio Kluif werd de nieuwe huisstijl verder ontwikkeld. Om de veelzijdigheid van Singer Laren aan te geven, is de 'Singer totem' ontwikkeld. Een 'totempaal' die bestaat uit de verschillende elementen van Singer Laren. De Denker, de wilde zwanen, de concertharp, het schilderspalet en het theatermasker: diverse elementen die samen Singer Laren vormen.

Sociale media

Ook in 2018 werd veel aandacht aan social media (Facebook, Twitter en Instagram) besteed. Het aantal 'vind-ik-leuks' op de museum en theater facebookpagina en het aantal volgers op Twitter en Instagram groeide wederom.

Samenwerking BMW Van Poelgeest

Begin 2018 schonk BMW Van Poelgeest één van de eerste officiële laadpalen in gemeente Laren aan Singer Laren om bezoekers de mogelijkheid te bieden een elektrische auto op te laden. Later dat jaar stelde Van Poelgeest, bij de opening van de tentoonstelling *Geschilderde tuinen*, een uniek uitgevoerde 100% elektrische BMW i3s beschikbaar. De BMW was volledig uitgevoerd in de stijl van een van de topstukken van de tentoonstelling Takken met appels van Charley Toorop.

BIJLAGEN

Financiële verantwoording

Verkorte staat van baten en lasten 2018

	Begroting 2019	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
Baten			
Onderhoudsbijdrage Gemeente Laren	390.000	219.432	247.144
Museum	1.553.000	2.171.328	1.353.817
Theater	300.000	372.563	218.045
Evenementen	500.000	516.789	406.041
Singershop	721.000	1.019.485	556.926
Horeca	749.000	1.023.672	449.154
Overige baten en onttrekkingen bestemmingsreserves en -fondsen	615.690	884.246	744.248
	<u>4.828.690</u>	<u>6.207.515</u>	<u>3.975.375</u>
Lasten			
Personeelslasten	1.800.000	2.240.952	1.753.195
Exploitatielasten	470.000	573.779	448.510
Onderhoud en instandhouding	390.000	219.432	152.644
Tentoonstellingskosten	583.080	570.191	438.177
Honoraria en overige theaterkosten	300.000	411.022	235.158
Directe kosten verhuur	125.000	224.416	164.764
Kosten Singershop	559.000	824.382	439.746
Exploitatiekosten horeca	205.000	316.306	151.893
Overige lasten en dotaties bestemmingsfonds	277.610	585.447	389.079
	<u>4.709.690</u>	<u>5.965.927</u>	<u>4.173.166</u>
Dotatie respectievelijk onttrekking Algemene Reserve	119.000	241.588	-197.791

* Cijfers afkomstig van de jaarrekening 2018

Besturen en commissie per ultimo 2018

Commissies van Beheer

Erevoorzitter(s) en ereleden

Dhr. P.J. Kalff	erevoorzitter (sinds 2007)
Dhr. R.J. Nelissen	erevoorzitter (sinds 2001)
Dhr. W.P.M. van der Schoot	erelid (sinds 2007)

Leden

Dhr. A.A.G. Fluitman	voorzitter
Dhr. G. Kuijper	penningmeester
Dhr. P.H.C.J. van Doorne	
Mw. R. Kruisinga	commissaris van toezicht
Dhr. E.A. Slokker	
Dhr. T.W. Smit	
Dhr. J. Ubbens	
Dhr. E.P. de Vries	

Directie

Dhr. E.J. van Os	algemeen directeur
Dhr. J.R. de Lorm	museumdirecteur

Stichting Vrienden van het Singer Museum

Ereleden

Dhr. drs. F.B. Deiters (sinds 2017)

Leden

Dhr. T.W. Smit	voorzitter
Mw. J. van Eck	secretaris
Dhr. B. Bølger	evenementen & activiteiten
Dhr. C.L. Hamming	penningmeester
Mw. J. Hilbrink-Langemeijer	winkelvrijwilliger
Mw. E. Langeler	artotheek & Singer prijs
Dhr. L. Vollebregt	museumshop

Artotheek Commissie:

Eef Langeler- Nuijten	voorzitter
Monique Vos- van Acker	penningmeester
Barbara Jonckheer	
Karin- Kannekens- Ruseler	
Livia Bixner- Droge	
Marina van den Bosch- van Nispen tot Sevenaer	
Martien van Loo	

Programmacommissie theater:

De heer E. de Vries	voorzitter
Mevrouw M. Bouhuijs	
De heer C. de Kloet	
De heer E. van Os	
De heer R. Räkens	
De heer K. van der Veer	
Mevrouw A. Dooijewaard	secretaris

Medewerkers en vrijwilligers ultimo 2018

Medewerkers

Mw. R.C.M. Alessie	medewerker publieksservice
Dhr. M. Altayer	horecamedewerker
Mw. Y. van Beek	horecamedewerker
Mw. B. Belovics	horecamedewerker
Mw. E. van den Bent	medewerker publieksservice
Mw. S. Boekhorst	shopmanager
Mw. M. Bouman	medewerker publieksservice
Mw. L.B.M. Bunschoten-Derwig	medewerker publieksservice
Dhr. B. Calis	suppoost
Mw. T. van Deijk	educatie
Dhr. N.J. Dix	suppoost
Mw. A. Dooijewaard-Coolegem	directieassistent
Mw. E. Driessen	hoofd publiciteit
Mw. M. van Eck	horecamedewerker
Dhr. F. Elders	horecamedewerker
Mw. A.J. Erenstein-Oosterhof	horecamedewerker
Dhr. E.H.M. van Gelderen	suppoost
Mw. F. Gerla-Elders	partymanager
Mw. M. de Groot	horecamedewerker
Mw. M. van Ham	horecamedewerker
Mw. A.R.M. Hees-Duurland	horecamedewerker
Dhr. G. Heijmerink	partymanager
Mw. H.H.W. Hilhorst	assistent boekhouding
Mw. C. Hiraki	partymanager
Mw. W. Hittema-Brakkee	manager daghoreca
Dhr. P. Hoekstra	suppoost
Mw. A. de Jager	medewerker publieksservice
Dhr. J.G. de Jong	evenementen
Dhr. C.A.M. Jungerling	hoofd boekhouding
Mw. S. Kalis	horecamedewerker
Dhr. C.D.K. Kleijer	suppoost

Dhr. J. Koenen
 Mw. K. Kühbauch
 Mw. C. L. Laoût
 Dhr. D. Leiker
 Mw. A.M. van Lienden
 Dhr. J.R. de Lorm
 Mw. E. Meijer
 Dhr. R. Meijerink
 Mw. B. Meihuizen
 Mw. M. Meinema
 Dhr. B. Menninga
 Mw. L. van Miltenburg
 Dhr. E.J. van Os
 Mw. P. van der Plaats
 Dhr. R. Räkars
 Mw. E. van Rens-Leenaarts
 Mw. L. Rijnja
 Mw. D. Schelvis
 Mw. B. Schuchard
 Dhr. J. van Setten
 Mw. M. Sjollema
 Mw. D. Soer

Dhr. B. van Steijn
 Dhr. Th. P.M. Strengers
 Dhr. F. van der Veer
 Dhr. J. Veerman
 Dhr. J. Vermeij
 Mw. M. de Vries
 Dhr. Ph. Wartenbergh
 Dhr. L. de Wijze
 Dhr. T. van der Zwaan
 Dhr. T. Zeedijk
 Mw. M. Zweedijk

horecamedewerker
 commercieel manager
 shopassistent
 suppoost
 conservator
 museumdirecteur
 medewerker publieksservice
 huismeester
 horecamedewerker
 medewerker publieksservice
 medewerker publieksservice
 horeca en interne evenementen
 algemeen directeur
 evenementen
 hoofd technische dienst
 floormanager
 suppoost
 horecamedewerker
 horecamedewerker
 technische dienst
 medewerker publieksservice
 medewerker publieksservice
 en educatie
 technische dienst
 huismeester
 suppoost
 suppoost
 suppoost
 horeca medewerker
 hoofd buffet
 horecamedewerker
 suppoost
 projectleider tentoonstellingen
 horecamedewerker

Vrijwillige gastvrouwen theaterbezoek

Mw. H. Bouwsema
 Mw. L.B.M. Bunschoten-Derwig
 Mw. I. Capitain
 Mw. E. Eggenkamp
 Mw. M. de Jong
 Mw. A. Kielstra
 Mw. E. Meijer
 Mw. M. Pot
 Dhr. D. van Puijmbrouck
 Mw. C. van Ruiten
 Mw. A. van Setten
 Mw. H. Soetekouw
 Mw. J. Terschegget

Vrijwillige gastvrouwen en -heren museumbezoek

Mw. W. Aalberts
 Mw. J.C.C. Baar
 Mw. I. Bakker
 Mw. J. Blaauw
 Mw. W. Bout
 Mw. L. Bouwsema
 Mw. M. van Boxtel
 Mw. Y. van Daelen
 Mw. M. Dane
 Mw. G. Dresselhuys
 Mw. H. de Gast
 Mw. G. Geertshuis
 Dhr. W.J.G. van der Heijden
 Mw. L. Hesp
 Mw. A. Jagessar
 Mw. M. Melchers
 Mw. L. de Keijzer

Mw. J. Kroijmans
 Mw. A. Kuyman
 Mw. A. van der Meij
 Mw. T. Muller-de Vries
 Mw. M. Padberg-van Santbrink
 Dhr. D. van Puijmbrouck
 Mw. W. Rooswinkel
 Mw. C. van Ruiten
 Mw. N.E.M. Söentken
 Mw. M. Stokvis
 Mw. D. Story
 Mw. I. Vaassen
 Mw. H.A. Visser
 Mw. J. Weijburg
 Mw. J. Westwater

Vrijwillige museummedewerkers

Mw. E. Truffino-Kamphuis
 Mw. A. Kielstra

Vrijwilligers museumshop

Mw. P. van Amstel
 Mw. M. de Beaufort
 Mw. M. van den Berg
 Mw. W. Blok-Bosboom
 Mw. H. Boot
 Mw. H.P. van Buuren
 Mw. H. Droog
 Mw. J. van Eck
 Mw. J. Eisenburg-van Voorthuizen
 Mw. L. Geerts-Mandersloot
 Mw. M. Gille
 Mw. M. Hoedemaker-Wijgman
 Mw. M. van Hövell tot Westervliet-Fetter

Mw. J. König
Mw. A. Kranenberg-de Vlaming
Mw. M. van Laarhoven
Mw. A. van Male-Boersma
Mw. J. Newman
Mw. H. van Nispen
Mw. C.L. Onnes-Vink
Dhr. J. Roovers
Mw. M. Schuurs
Mw. R. Sjouke
Mw. E. Slothouwer
Mw. L. Smirnova
Mw. L. van der Veen
Mw. E.M.H. Veltman-van Lamsweerde
Mw. C. Vinke-Vehmeijer
Mw. C. Vis
Mw. C. Visch
Mw. B. van der Vleugel
Mw. E. van Vliet
Mw. I. Voigt
Mw S. Vos
Mw. A. de Vries
Mw. D. Witkamp
Mw. A. van der Zee

Rondleiders

Mw. A. van Avezaath
Mw. N. Bergers-Faas
Mw. D. Koninkx
Mw. A.T. Monchen
Dhr. A.H.J. van den Bosch
Mw. C. Ongerling-van Gendt
Mw. A. Kielstra
Mw. C. Clavaux

Publicaties

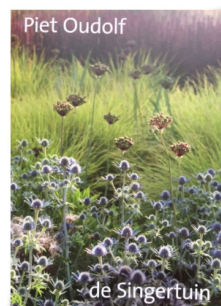
F. Leeman, T. Meedendorp, L. Prins, A. van Lienden (red.), *Impressionisme & meer; een prachtige reis; een keuze uit de verzameling van de John & Marine van Vlissingen Art Foundation*, Bussum (THOTH)/ Laren (Singer Laren) 2018 (ISBN 9789068687569)(tevens Engelse editie)

F. de Graaf, A. van Lienden, *Geschilderde tuinen*, Zwolle (Waanders Uitgevers)/ Laren (Singer Laren) 2018 (ISBN 9789462621923)

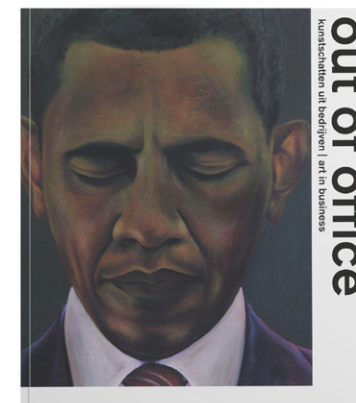
H. Stoop-De Meester, *Piet Oudolf, de Singertuin*, Amersfoort (Wilco Art Books) / Laren (Singer Laren) 2018 (ISBN: 9789072853202)

Y. Farinaux-Le Sidaner, *Laatste impressionisten; het tijdperk van de intieme kunst*, Saint-Rémy-en-l'Eau (Monelle Hayot)/ Laren (Singer Laren) 2018 (ISBN 979-10-96561-11-7)

E. Dijksterhuis, *Out of office; kunstschaten uit bedrijven/ art in bussiness*, Eindhoven (Lecturis)/ Laren (Singer Laren) 2018 (ISBN 9789462262997)

Singer magazine met het volledige programma, achtergrondverhalen en interviews.

Museale aanwinsten

18-1-1

Jacoba van Heemskerck (1876-1923)

Bild no. 86, 1918

Olieverf op doek, 60 x 70 cm

Singer Laren, aankoop uit particulier bezit met steun van de BankGiro Loterij

18-2-1

Han Bayens (1876-1945)

Hooioppers te Soulmes, ca. 1924

Olieverf op doek, 90 x 140 cm

Schenking uit particulier bezit

18-2-2

Toon Kelder (1892-1973)

Portret van Johan Coenraad Altorf (1876-1955), 1926

Olieverf op doek, 133 x 110 cm

Schenking uit particulier bezit

18-3-1

Gijsbert Jacobs van den Hof (1889-1965)

De Geboorte, 1927

Zandsteen, reliëf, 77 cm hoog

Schenking uit particulier bezit

18-3-2

Gijsbert Jacobs van den Hof (1889-1965)

Van zee tot land, 1930

Brons, ø 60 mm x 8 mm

Schenking uit particulier bezit

18-4-1

Charley Toorop (1891-1955)

Takken met appels, 1952-1953

Olieverf op doek, 95 x 69 cm

Singer Laren, aankoop Stichting Vrienden van Singer Laren met steun van de BankGiro Loterij

18-5-1

Gustave De Smet (1877-1943)

Landschap te Blaricum, ca. 1916

Houtskool, gekleurd potlood en gouache op papier, 56 x 74 cm

Schenking de heer R. Brakelé

18-6-1

Pépé Grégoire (geb. 1950)

Windkracht 20, 2006

Brons, 23 x 56 x 9 cm

Schenking uit particulier bezit

18-7-1

18-10-1

A.M. Gorter (1866-1933)

Lente, ongedateerd

Olieverf op doek, 100 x 135 cm

Legaat uit particulier bezit

18-11-1

Leo Gestel (1881-1941)

Interieur, 1912

Olieverf op doek, 90,5 x 74 cm

Beloofde schenking Hans en Marijke van Oosterom-Kleijn

18-12-1

Pépé Grégoire (geb. 1950)

Masker II (Neusbrug), 2003

Brons, 91 x 180 x 100 cm

Aankoop van de kunstenaar met steun van de Stichting Vrienden van Singer Laren

De schenking collectie Nardinc bestaande uit ruim 100 schilderijen en werken op papier van Nederlandse modernisten zal in de loop van 2019 fysiek worden overgedragen aan Singer Laren. In het jaarverslag van 2019 zal een lijst met werken worden opgenomen.

SINGER LAREN

museum | theater | beeldentuin | eten & drinken | bijeenkomsten

Oude Drift 1, Laren | www.singerlaren.nl